

Четрдесет година „Наше речи“

ДОЛАЗАК У РЕДАКЦИЈУ

Пише : СЕРГИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ

Позиву Редакције, који је упућен већем броју некадашњих уредника и сарадника и јавних и културних радника, одазвао се већи број публициста и пријатеља *Наше речи*, који су послали своје прилоге. То су углавном сећања на рад и атмосферу у Редакцији и око листа и у њима је, по мишљењу Редакције, садржана драгоцен грађа за будућу историју *Наше речи* и лесковачког новинарства у целини. Од овог броја почињемо да објављујемо те прилоге.

Године 1934, као секретар лесковачке скојевске организације, заједно са групом напредних омладинаца, сарађивао сам у лесковачком недељном листу *Недељне новине*, изразито напредне оријентације.

Пред крај рата, за време боравка у концентрационом логору Бухенвалд и непосредно после ослобођења, кад сам био у болници у Бланкенхајму, планирао сам и маштао да се вратим у Лесковац, и да се као тежак болесник, после пет и по година проведених у концентрационим логорима Француске и Немачке, ангажујем на раду у новом напредном лесковачком листу.

Кад сам дошао у Лесковац 10. септембра 1945. године затекао сам такав лист *Нашу реч*.

На његовом челу као главни и одговорни уредник био је *Аристомен Ристић*, бивши фактички уредник *Недељних новина*, човек који је водио колективне састанке некадашње редакције, са којим сам својевремено, 1934, најтешње сарађивао; међу сарадницима листа били су многи напредни омладинци раније окупљени око *Недељних новина*, поред *Аристомена Ристића*, *Светозар Крстић*, *Драгиша Кнежевић*, *Блашко Глигоријевић* и др.

Многи од њих, укључујући и мене, објавили смо у овом ранијем листу своје прве новинарске прилоге, а сад смо се поново нашли у *Нашој речи*.

Упркос присуства сарадника једне нове омладинске генерације која је обухватила касније лесковачке Скојевце и учеснике НОБ-а *Раде Ивића, Жику Петровића, Драгутина Гроздановића и др.* сарадњу на *Нашој речи* доживео сам као наставак оних прогресивних настојања из 1934. године, у новим револуционарним околностима народне власти и социјалног преображаја друштва.

Може се рећи да сам све то сагледавао као учешће у оним друштвеним изменама за које сам се борио.

Утисак о наставку раније напредне омладинске акције појачало је и то да су многи графички радници који су радили на листу, били они те исти са којима сам сарађивао још 1934. године, упознао рад у штампарији, па чак и учио слагање: машинист *Мика Димитријевић – Вртон*, слагачи *Бошко Вучковић, Таса Стевчић, Јордан Каменовић*, да су графичко предузеће у коме је штампан лист тада водили *Адам Илић и Бранко Николчић*, лица која су омогућила и финансирала издавање *Недељних новина*.

Сви су они, као и нови радници штампарије, млађи слагачи били пуни одушевљења и нису штедели ни напоре ни труд да би допринели да лист изађе на време.

Интересантно је истаћи да су сви моји прилози у *Недељним новинама* и *Нашој Речи*, као и сви досадашњи радови куцани на истој писаћој машини, коју ми је отац купио у Заложној банци у Београду, после матуре.

Чим сам стигао у Лесковац, отишао сам у редакцију *Наше речи* и отпочео да сарађујем на листу.

Прво сам се ангажовао на једном од тада најактуелнијих политичких питања – на проблему аграрне реформе у лесковачком крају.

Први велики чланак у листу објавио сам у броју 38 од 22. септембра 1945, под насловом *Земља сељацима!* Серију чланака о овој теми, објављеној у *Нашој речи*, окупио сам и прештампао у посебној брошури изашлој 9. фебруара 1946. у издању Окружног одбора Народног фронта, под насловом *Социјална структура села и аграрна реформа у лесковачком округу*.

Одмах у следећем броју листа, бр 39 од 29. септембра 1945. отпочео сам да објављујем чланке о приликама у предратном Лесковцу. Први од њих *Тако је некада било!* написан 1934. године, објављен је на основу сачуваног пре рата сложеног текста избаченог од цензуре из *Недељних новина*. Нешто касније објавио сам кратку *Историју лесковачког радничког спортског клуба „Коста Стаменковић“* (бр. 42); *Како су некад куповани бирачи и народни посланици* (бр. 45), па онда *Грамзивост лесковачких индустријалаца за време окупације* (бр. 50).

Ова серија чланака, која говори о прошлости Лесковца између два рата и за време окупације, окупљена је заједно са једним касније објављеним чланком у нашој брошури *Тако је некад било* издатог 1951. године.

Први долазак у редакцију *Наше речи* везан је и за један личан доживљај. Када сам ушао у редакцију затекао сам поред А. Ристића Мење, једну другарицу која је куцала на писаћој машини. Одмах сам рекао Мењи: „Нисам знао да овде има тако лепо девојче, идем да се обријем“. И одмах отишао у берберни-

цу. Кад сам се вратио, ово девојче, моја будућа супруга Нада Анђелковић, тада службеник *Наше речи*, и даље је куцала и ћутала.

1. октобра 1945. постављен сам за једног од уредника *Наше речи*. Тада сам почео да примам плату од 1.200 динара месечно. До тога дана моја мајка примала је исто толику новчану помоћ као жртва фашизма, за мужа убијеног од окупатора. Када сам се вратио у земљу и запослио се, ова помоћ је била укинута, пошто је стигао хранилац породице. Тако смо после мог запослења, нас двоје живели од исто толико новчаних прихода, колико је она добијала кад је била сама. Пошто сам био тешко болестан и тада имао 60 килограма било ми је омогућено да се храним у мензи Окружног комитета.

Негде у октобру 1945, одлуком Окружног народног фронта, чији је орган била *Наша реч*, створена је колективна редакција листа од тројице уредника: *А. Ристић, С. Димитријевић, и Р. Ивић*. Мада смо заједнички сносили политичку одговорност и одлучивали о свему, одговорни уредник листа остао је *А. Ристић*, који је и даље имао одлучујућу реч у погледу језичког и техничког обликовања листа.

У периоду рада колективне редакције тираж *Наше речи* нагло је порастао.

Од почетка октобра 1945. године на даље писао сам о многим лесковачким актуелним питањима: о стању снабдевања и пролазној оскудици (бр. 40, 42, 47, 52 и 53); о планском уређењу Лесковца (бр. 43); о стању здравља (бр. 42 и 49); о електричном питању (бр. 43); о проблемима пољопривреде (бр. 44, 45 и 50); о индустријалцима – сарадницима окупатора (бр. 47); о залагању лесковачких радника (бр. 44 и 53); нешто касније пишем о благом кажњавању сарадника окупатора и кољаша (бр. 1 и 2) (1946), а објављујем и многе написе о шпекулантима; створеним произвођачким и потрошачким задругама у граду и на селу (бр. 1, 4 и 9) итд.

У време одржавања избора за Уставотворну скупштину написао сам велике уводнике *Најдемократскији избори у нашој историји* (бр. 43) и *Значај победе народног фронта за нашу будућност* (бр. 47).

Тада сам организовао прикупљање изборних резултата и оформио текст и табеле непосредно у самој штампарији.

Заједничким напорима графичких радника који су радили ударнички прековремено, бесплатно, и власника штампарије који су тада радили као слово-слагачи (бр. 47), успели смо да издамо, непосредно после избора и пребројавања гласова, ванредни број *Наше речи* од 12. новембра 1945, који је објавио *Велику победу Народног фронта*. Сви смо исте вечери делили грађанству примерке овог броја.

Напомињем да је подружница графичких радника у Лесковцу, да би омогућила издавање *Наше речи*, давала листу редовну месечну помоћ од 400 динара, коју су прикупљали као добровољни прилог од 20 динара по члану (бр. 53).

Нешто касније, у време општенародне дискусије о нацрту Устава пишем велике уводнике *О народној власти и правима сваког југословенског народа* (бр. 51) и *О економско друштвеном уређењу наше државе*.

Пошто је редакција већ раније водила борбу за ангажовање што већег броја лица за сарадњу на листу – мој чланак: *О дописима из народа* (бр. 48), организовали смо и дискусију о нацрту Устава. Био сам задужен да на питања читаоца дајем одговоре у листу. Три такве серије одговора објавили смо (бр. 52, 53 из 1945. и бр. 1 из 1946.).

У периоду моје највеће активности у *Нашој речи*, крајем 1945. и почетком 1946. године, писао сам велике чланке и о другим питањима, нпр. *Значај Октобарске револуције* (бр. 47) или *Бухенвалд – логор успешне борбе интернираца* (бр. 1/1946), *О радничким повереницима* (бр. 2), *О култури конопље у Лесковачкој котлини и планској сетви* (бр. 7), *Обрада кудеље и лесковачка индустрија* (бр. 17) итд.

Мој рад на *Нашој речи* настављен је и касније, кад сам 11. марта 1946 изабран за члана Окружног народног одбора (бр. 11), а 16. марта постао члан Окружног извршног народног одбора, повереник за индустрију и занатство (бр. 12).

Као уредник *Наше речи* радио сам до 1. септембра 1946, када ме је Борис Кидрич телеграмом позвао у Београд и поставио за директора Економског института Привредног савета владе ФНРЈ.

Наша реч, 24. август 1984.